
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2010:5

Psalmboken

Sammanfattning

I motion 2010:27 föreslås att Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att återkomma till Kyrkomötet med förslag till revidering och utökning av den Svenska psalmboken från psalm 326 och framåt.

I motion 2010:65 föreslås att Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att under mandatperioden tillsätta en ny psalmbokskommitté som får i uppdrag att utarbeta ett förslag till ny psalmbok. Kyrkomötet föreslås också få i uppdrag att uppmana Kyrkostyrelsen att återkomma med datumförslag för ny psalmbok för Svenska kyrkan.

Gudstjänstutskottet framhåller att psalmsången är en omistlig del av församlingens gudstjänstfirande. Formerna för psalmsången förändras över tiden och sången i gudstjänsten måste därför kontinuerligt förnyas. Kyrkostyrelsen bör analysera behovet av att ersätta den nuvarande psalmboken, men också bedöma hur Svenska kyrkans nya psalmer ska publiceras. Möjlighet till mångfald i psalmsången finns redan idag och kyrkoordningen ger utrymme för att använda andra psalmer än de som finns intagna i Den svenska psalmboken.

Det bör också framgent vara så att de liturgiska sånger som används i gudstjänsten finns i psalmboken. Kyrkostyrelsen bör därför följa arbetet med den nya kyrkohandboken. Vilka behov som finns går att överblicka först när ett förslag till ny kyrkohandbok föreligger.

Gudstjänstutskottet anser att båda motionerna bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:65.

Motionernas förslag

Motion 2010:27 av Olle Burell m.fl., Dags att revidera och utöka Den svenska psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att återkomma till Kyrkomötet med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken från Sv. ps. nr. 326 och framåt, så att psalmboken kommer att passa till den nya kyrkohandboken.

Motion 2010:65 av Daniel Tisell m.fl., Ny psalmbok

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att under mandatperioden tillsätta en ny psalmbokskommitté som får i uppdrag att utarbeta ett förslag till ny psalmbok.

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att återkomma med datumförslag för ny psalmbok för Svenska kyrkan.

Bakgrund

I motion 2010:27 *Dags att revidera och utöka Den svenska psalmboken* konstaterar motionärerna att Svenska kyrkan arbetar med en ny kyrkohandbok och framhåller att det då vore naturligt att också göra en översyn av psalmboken. Som skäl anges att när den nya handboken kommer, så innebär det att den nuvarande psalmboken blir inaktuell, åtminstone vad avser det sista avsnittet med liturgiska sånger. Därför föreslås att psalmboken revideras från nummer 326 och framåt. Motionärerna föreslår att det ska överlåtas till Kyrkostyrelsen att ta ställning till vilken metodik för arbetet som är mest lämplig. Man framhåller dock att det är viktigt att redan nu planera för ett samutgivande av kyrkohandbok och psalmbok.

Utgångspunkten för motion 2010:65 *Ny psalmbok* är att mycket har hänt sedan den nuvarande psalmboken togs i bruk år 1986. Motionärerna säger att ett intryck är att den nattvardsväckelse som kan påstås ha ägt rum i Svenska kyrkan inte i tillräckligt hög grad hann påverka arbetet med psalmboken. Den digitala tidsåldern har givit upphov till nya frågeställningar. Det kan också, enligt motionärerna, finnas anledning att undersöka vilka psalmer som används vid gudstjänsterna idag och i vilken utsträckning detta sker. Motionärerna menar att en ny psalmbok kommer att behövas inom snar framtid och att arbetet därför bör inledas redan under innevarande mandatperiod.

Bruket av en gemensam svensk psalmbok anbefalldes första gången år 1695. Det handlade då om det som kom att kallas 1695 års psalmbok. Denna gällde till år 1819 när den s.k. Wallinska psalmboken kom. Därefter dröjde det till år 1937 innan en ny psalmbok stadfästes. Den nuvarande psalmboken är från 1986. Av årtalen framgår den tid då respektive psalmbok har varit den stadfäst har blivit allt kortare. Särskilt gäller detta 1937 års psalmbok som var i bruk knappt 50 år, medan den Wallinska psalmboken användes i 118 år och den Svedbergsska psalmboken i 124 år.

Särskilt inför införandet av 1937 års psalmbok var beredningstiden mycket lång. Redan vid det första kyrkomötet, år 1868, lades förslag om en revision av psalmboken. Under 1910-talet utarbetades två alternativa förslag. Det ena innebar en revision av psalmboken, medan det andra avsåg ett tillägg till en i övrigt oförändrad psalmbok. Kyrkomötet 1920 förordade det första alternativet, men regeringen fattade beslut om det senare. Tillägget infördes år 1921 under namnet *Nya psalmer* i 1819 års psalmbok.

Beredningen inför det som kom att bli 1986 års psalmbok började genom tillsättande av 1969 års psalmkommitté. Denna lämnade år 1985 sitt slutbetänkande (SOU 1985:16–18). Dessförinnan hade psalmkommittén lämnat psalmmaterial till 1975 och 1982 års kyrkomöten. Detta användes sedan, efter beslut i Kyrkomötet, tillsammans med 1937 års psalmbok. Sedan psalmkommitténs förslag ytterligare hade bearbetats, föreslog Centralstyrelsen i en skrivelse (CsSkr 1986:1) att Kyrkomötet skulle stadfästa det bifogade förslaget till ny psalmbok för Svenska kyrkan. Särskilda beredningsutskottet föreslog i sitt betänkande (KB 1986:1) att Kyrkomötet skulle avvisa förslag om ytterligare beredning och i stället, om än med vissa förändringar, anta förslaget till ny psalmbok. Detta blev också Kyrkomötets beslut, dock sedan bl.a. reglerna om ikraftträdande hade justerats.

Under de senaste årtiondena har olika samlingar av psalmer utgivits, utan att vara antagna av Kyrkomötet. Som exempel kan nämnas att Psalmer i 90-talet år

1994 utgavs och att Psalmer i 2000-talet utgavs år 2006. Den senare var resultatet av ett samarbete mellan dåvarande Nämnden för kyrkolivets utveckling och Verbum förlag. Samråd hade också skett med biskopsmötet. Verbum gav år 2003 ut ett psalmbokstillägg som hade antagits av EFS:s styrelse.

Psalmkommittén hade i sitt slutbetänkande (sid. 190f) fört ett resonemang om att de liturgiska sångerna borde införas i psalmbok och hur detta bäst skulle kunna ske. Man fann att det bästa, både av läsbarhets- och utrymmesskäl, skulle vara att låta de liturgiska sångerna ingå i nummerserien och i stället låta gudstjänstordningarna bilda en egen avdelning utan musik. Eftersom en ny kyrkohandbok också stadfästes vid 1986 års kyrkomöte, kom psalmboken att från början innehålla de liturgiska sånger som finns i kyrkohandboken. Evangelisationsutskottet noterade också detta i sitt betänkande (KE 1986:7). De liturgiska sångerna finns nu intagna i psalmboken som nummer 695–700.

En översyn av kyrkohandboken pågår. De ursprungliga direktiven för detta arbete fastställdes av Centralstyrelsen år 1997, men de kompletterades av Kyrkostyrelsen år 2005. Kyrkostyrelsen beslutade i maj 2010 om en förändring av direktiven så att dessa nu innebär att en mer genomgripande revision av kyrkohandboken ska göras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:65.

De två motioner som har hänvisats till utskottet handlar om delvis olika frågor, men de har båda sin grund i behovet av att anpassa psalmsången till en ny tid och ändrade förutsättningar.

Psalmsången är en omistlig del av församlingens gudstjänstfirande. Men formerna för psalmsången förändras över tiden. Som framgår av utskottets bakgrundsteckning sker detta i allt snabbare takt. Utskottet menar att psalmsången i gudstjänsten därför kontinuerligt måste förnyas. Den enhetlighet som tidigare fanns är borta och återkommer sannolikt inte. I stället handlar det om mångfald i former och uttryck. Utskottet bejakar detta och menar att Svenska kyrkans sätt att se på sin psalmsång och sin psalmbok därmed måste vara ett annat än tidigare. Det är också av vikt att Kyrkostyrelsen analyserar behovet av att ersätta den nuvarande psalmboken. I Kyrkostyrelsens överväganden bör ingå att bedöma i vilka former, t.ex. i en eller i ett flertal böcker, som Svenska kyrkans psalmer ska publiceras. Nya psalmer kan dessutom introduceras på andra sätt än genom att ingå i en bunden bok.

Det är, enligt utskottets uppfattning, värdefullt att de liturgiska sångerna finns intagna i psalmboken på det sätt som nu är fallet. Det bör också framgent vara så att de liturgiska sånger som används i gudstjänsten finns i psalmboken. Utskottet vill därför understryka att det är väsentligt att Kyrkostyrelsen, av de skäl utskottet här anför, noga följer det fortsatta arbetet med kyrkohandboken.

Utskottet menar dock att det inte finns tillräckliga skäl för att inleda ett arbete med att revidera psalmboken samtidigt som handboksarbetet pågår. Att ge ut en ny psalmbok är ett stort åtagande med vittgående ekonomiska konsekvenser. Det behöver därmed noga analyseras vilka förändringar som, med anledning av en ny kyrkohandbok, blir nödvändiga. Det går att överblicka först när ett förslag till kyrkohandbok föreligger. Sammantaget leder detta till att motion 2010:27 bör avslås.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om de möjligheter som finns att i gudstjänsten sjunga andra psalmer och sånger än de som ingår i psalmboken. Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

Utskottet finner det vara angeläget att uttrycka sin stora uppskattning över den ekumeniska prägel som kommer till uttryck i psalmbokens första 325 psalmer. En eventuellt kommande revision av denna del av psalmboken måste genomföras ekumeniskt.

Den mångfald som finns genom t.ex. *Psalmer i 90-talet* och *Psalmer i 2000-talet*, liksom genom psalmer och visor som översätts från andra språk, kombinerat med de möjligheter till alternativ användning som kyrkoordningen ger, leder utskottet till uppfattningen att det inte finns skäl att nu uppdra till Kyrkostyrelsen att tillsätta en ny psalmbokskommitté. Motionen 2010:65 bör därför avslås.

Uppsala den 1 oktober 2010

På Gudstjänstutskottets vägnar

Alve Svensson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Alve Svensson, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Johan Lothigius, Ingegerd Flock Andersson, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacsson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Olle Burell, Åke Andreasson, Gunilla Lindén, Katarina Ramnerö Ödestad, Svante Erlandsson, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson och Bengt Inghammar.

Biskoparna Martin Lind och Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.